

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કમિશનર, ઈન્દોર

વિરુદ્ધ

મેસર્સ ગ્રેસિમ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ તેના સચિવ દ્વારા

(સિવિલ અપીલ નંબર ૩૧૫૯/૨૦૦૪)

૧૧ મે, ૨૦૧૮

[રંજન ગોઈ, એન. વી. રમના, આર. ભાનુમતી,

મોહન એમ. શાંતનગૌદર

એન્ડ એસ. અબ્દુલ નઝીર, ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ]

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪-કલમ ૩ અને ૪-શું સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ની કલમ-૪ (૧-૭-૨૦૦૦ ની અસરથી બદલવામાં આવી છે) અને કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (ડી) માં "ટ્રાન્ઝેક્શન વેલ્યુ" ની વ્યાખ્યા કાયદાની કલમ ૩ને આધિન છે-ધાર્યુઃએસર ઇન્ડિયા લિમિટેડમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો કે 'વ્યવહાર મૂલ્ય' વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે તો તે કાયદાની કલમ ૩માં સમાવિષ્ટ ચાર્જિંગ જોગવાઈઓને આધિન રહેશે, જેને એવી પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં જોવામાં આવશે કે જ્યાં બિન-કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યનો ઉમેરો સંયુક્ત વસ્તુના વ્યવહાર મૂલ્યના નિર્ધારણના હેતુથી કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યમાં કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી-આ મર્યાદિત સંદર્ભ છે જેમાં કલમ ૪ (૩) (ડી) ની કલમ ૩ની આધીનતા વ્યક્ત કરવામાં આવી હતી અને તેને સમજવી પડશે-જો આમ સમજી શકાય, તો એસર ઇન્ડિયાના તે ફક્રામાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મંતવ્યો લિમિટેડકેસને બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડના નિર્ણય સાથે વિરોધાભાસી ગણી શકાય નહીં.

કેન્દ્રીય આબકારી અધિનિયમ, ૧૯૪૪-કલમ ૩ અને ૪-કાયદાની કલમ ૩ અને ૪ એકબીજા સાથે જોડાયેલી હોવા છતાં, વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કાર્યરત છે કે કેમ -કાયદાની કલમ ૪ માં ધ્યાનમાં લેવાયેલ વસૂલાતનું માપ વસૂલાતની પ્રકૃતિ દ્વારા નિયંત્રિત નથી-જ્યાં સુધી વસૂલાતના માપ અને પ્રકૃતિ વચ્ચે વાજબી

જોડાણ સ્પષ્ટ છે ત્યાં સુધી કલમ ૩ અને ૪ બંને તેમના સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં કામ કરશે-બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં વ્યક્ત કરેલો મત આ સંબંધમાં કાયદાનું સાચું નિરૂપણ છે.

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪-કલમ ૩ અને ૪-શું "વ્યવહાર મૂલ્ય" ની વિભાવના કાયદાની અગાઉની કલમ ૪ (૧) (એ) ની માનવામાં આવતી સામાન્ય કિંમતની વિભાવનાથી કોઈ ભૌતિક વિચલન કરે છે-ધાર્યું:"સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૦૦ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી કલમ ૪ (૩) (ડી) માં વ્યાખ્યાયિત કરાયેલ વ્યવહાર મૂલ્ય, બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં માન્ય ગણવામાં આવેલી જૂની કલમ ૪ હેઠળ 'સામાન્ય કિંમત' માં વૈધાનિક રીતે વધારા કરે છે, ઉપરાંત ૨૦૦૦ ના સુધારા દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૩ માં રજૂ કરાયેલ આબકારી જકાતના બદલાયેલા વર્ણનને અસર કરે છે-'વ્યવહાર મૂલ્ય' ની વૈધાનિક વિભાવના અને 'સામાન્ય કિંમત' ના ન્યાયિક રીતે વિકસિત અર્થમાં કોઈ સ્પષ્ટ તફાવત નથી.

ઉદ્દેખિત મુદ્દાઓનો જવાબ આપતા, કોર્ટે

ઠરાવ: ૧. સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ની કલમ ૩માં "તમામ એક્સાઇઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર એક્સાઇઝની ડ્યુટી" શબ્દોને "તમામ એક્સાઇઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર સેન્ટ્રલ વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ (સેનવેટ) તરીકે ઓળખાતી એક્સાઇઝની ડ્યુટી" શબ્દો દ્વારા બદલીને સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.કાયદામાં કલમ ૩નો સુધારો માત્ર ઉત્પાદનના દરેક તબક્કે ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓના મૂલ્યમાં વધારા પર કર વસૂલવાની બદલાયેલી વિભાવનાની આવશ્યકતાઓને જ સમાવિષ્ટ કરતો નથી, પરંતુ બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં ઉત્પાદન ખર્ચ અને ઉત્પાદન નફામાં ન્યાયિક રીતે સ્વીકાર્ય વધારા તરીકે જે માનવામાં આવતું હતું તે કાયદામાં પણ સામેલ કરે છે. કલમ ૩ની જોગવાઈઓમાં અંતર્ગત મૂલ્ય વર્ધિત કરવેરાની વિભાવનાની રજૂઆત દ્વારા આ મૂળભૂત ફેરફાર ખરેખર કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ડી) દ્વારા વ્યાખ્યાયિત 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ની વ્યાખ્યામાં પ્રતિબિંબિત થાય છે, ઉપરાંત બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્ય હોવાનું માનવામાં આવતું હતું તેનો સમાવેશ કરે છે. કલમ ૪ (૩) (ડી), આમ, 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જેમાં ખાસ કરીને ઉત્પાદિત વસ્તુમાં તેની મંજૂરી પહેલાં કરવામાં આવેલા તમામ મૂલ્ય વધારાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે લેવીના હેતુ માટે વસૂલવામાં આવતા સ્વીકાર્ય વધારા તરીકે છે.[પેરા ૨૧] [૧૧૧૯-બી-

એફ]

૨. ઉપરોક્ત કેસમાં એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા, સોફ્ટવેર કે જે શુલ્ક મુક્ત વસ્તુઓ હતી અને સોફ્ટવેર તરીકે વ્યવહાર કરી શકાતી હતી તેને કમ્પ્યુટર હાર્ડવેર સાથે જોડવામાં આવી હતી જે મંજૂરીના હેતુઓ માટે કરપાત્ર વસ્તુ હતી.મહેસૂલ વિભાગે કમ્પ્યુટરના સંદર્ભમાં 'વ્યવહાર મૂલ્ય' નક્કી કરવાના હેતુઓ માટે કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેરના મૂલ્યને ધ્યાનમાં લેવાની માંગ કરી હતી.આ અદાલતે મહેસૂલના વલણને નકારી કાઢ્યું હતું અને એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે જ્યારે સોફ્ટવેર એક અલગ વસ્તુ તરીકે ફરજિયાત ન હોય ત્યારે કમ્પ્યુટરની હાર્ડ-ડિસ્કમાં તેનો સમાવેશ સોફ્ટવેરની ફરજની જવાબદારીમાં ફેરફાર કરી શકતો નથી જેથી કિંમત/મૂલ્ય ઉમેરવાની મંજૂરી મળે.ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં જ એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડમાં આ અદાલતના નિર્ણયને સમજવો પડશે.કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ડી) માં વ્યાખ્યાયિત 'વ્યવહાર મૂલ્ય' કાયદાની કલમ ૩ માં સમાવિષ્ટ ચાર્જની જોગવાઈઓને આધિન રહેશે તેવી અસર માટે તેના ફકરા ૮૪ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને એવી પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં જોવું પડશે કે જ્યાં સંયુક્ત વસ્તુના વ્યવહાર મૂલ્યના નિર્ધારણના હેતુથી બિન-કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યમાં કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યમાં વધારો કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.આ એક મર્યાદિત સંદર્ભ છે જેમાં કાયદાની કલમ ૩ની કલમ ૪ (૩) (ડી) ની તાબેદારી વ્યક્ત કરવામાં આવી

હતી અને તેને સમજવી પડશે.જો એમ સમજી શકાય, તો એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડમાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મંતવ્યો બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ [પેરા ૨૨] [૧૧૧૯-એફ-એચ; ૧૧૨૦-એ-સી] ના નિર્ણય સાથે વિરોધાભાસી હોવાનું વાંચી શકાય છે.

૩. કાયદાની કલમ ૪ માં ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલ વસૂલાતનું માપ વસૂલાતની પ્રકૃતિ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવશે નહીં.જ્યાં સુધી માપ અને વસૂલાતની પ્રકૃતિ વચ્ચે વાજબી જોડાણ સ્પષ્ટ છે ત્યાં સુધી કલમ ૩ અને ૪ બંને તેમના સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં કાર્યરત રહેશે.બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલો મત આ સંબંધમાં કાયદાનું સાચું નિરૂપણ છે.વધુમાં, સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૦૦ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી કલમ ૪ (૩) (ડી) માં વ્યાખ્યાયિત "વ્યવહાર મૂલ્ય", બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડમાં માન્ય હોવાનું માનવામાં આવતી જૂની કલમ ૪ હેઠળ 'સામાન્ય કિંમત' માં વધારાઓને વૈધાનિક રીતે સામેલ કરે છે, ઉપરાંત ૨૦૦૦ ના સુધારા દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૩ માં રજૂ કરાયેલ આબકારી જકાતના બદલાયેલા વર્ણનને અસર કરે છે.હકીકતમાં, 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ની વૈધાનિક વિભાવના અને 'સામાન્ય કિંમત' ના ન્યાયિક રીતે વિકસિત અર્થમાં કોઈ સ્પષ્ટ તફાવત નથી.

[પેરા ૨૩] [૧૧૨૦-C-F]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો વિરુદ્ધ બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ અને અન્યો [૧૯૮૪] ૧ એસસીઆર ૩૪૭:(૧૯૮૪) ૧ એસ. સી. સી. ૪૬૭-પુષ્ટિ.

સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝના કમિશનર, પોંડિચેરી વિ. એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ ૨૦૦૪] ૪ પૂરક એસસીઆર ૬૭૬:(૨૦૦૪) ૮ એસસીસી ૧૭૩; સી. સી. ઈ. ઇન્દોર વિ. ગ્રાસિમ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ [૨૦૦૯] ૧૨ એસસીઆર ૨૦૪: (૨૦૦૯) ૧૪ SCC ૫૯૬; C. C. E. ઇન્દોર વિ. ગ્રાસિમ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (૨૦૧૬) ૬ એસસીસી ૩૯૧; મદ્રાસ પ્રાંત વિ. મેસર્સ.બોક્કુ પાઈડન્ના એન્ડ સન્સ એ. આઈ. આર. (૨૯) ૧૯૪૨ ફેડરલ કોર્ટ ૩૩ (મદ્રાસથી); ગવર્નર-જનરલ ઇન કાઉન્સિલ વિ. મદ્રાસ પ્રાંત [એ. આઈ. આર. (૩૨) ૧૯૪૫ પ્રિવી કાઉન્સિલ ૯૮]; આર. સી. જલ પારસી વિરુદ્ધ ભારતનું સંઘ અને અન્ય ૧૯૬૨ AIR ૧૨૮૧:[૧૯૬૨] પૂરક.એસસીઆર ૪૩૬; એ. કે. રોય અને અન્ય વિ. વોલ્ટાસ લિમિટેડ [૧૯૭૩] ૨ એસસીઆર ૧૦૮૯:(૧૯૭૩) ૩ એસસીસી ૫૦૩; એટિક ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિ. એચ. એચ. દેવા, આસિસ્ટન્ટ.સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝના કલેક્ટર અને અન્ય [૧૯૭૫] ૩ એસસીઆર ૫૬૩:(૧૯૭૫) ૧ એસ. સી. સી. ૪૯૯-ઉલ્લેખિત.

કેસ લો રેફરન્સ

[૧૯૮૪] ૧ એસ. સી. આર. ૩૪૭ એ પેરા ૩ની પુષ્ટિ કરી

[૨૦૦૪] ૪ પેરા ૩ નો સંદર્ભ આપતા પૂરક એસ. સી. આર. ૬૭૬

[૨૦૦૯] ૧૨ એસ. સી. આર. ૨૦૪ નો સંદર્ભ પેરા ૩ માં આપવામાં આવ્યો છે.

(૨૦૧૬) ૬ SCC ૩૯૧ નો સંદર્ભ પેરા ૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

એ. આઈ. આર. (૨૯) ૧૯૪૨ ફેડરલ કોર્ટ ૩૩ પેરા ૧૦ (મદ્રાસથી) નો સંદર્ભ આપે છે

એ. આઈ. આર. (૩૨) ૧૯૪૫ પ્રિવી કાઉન્સિલ ૯૮ નો સંદર્ભ પેરા ૧૧ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૬૨] પૂરક.એસ. સી. આર. ૪૩૬ નો સંદર્ભ પેરા ૧૨ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૭૩] ૨ એસ. સી. આર. ૧૦૮૯ નો સંદર્ભ પેરા ૧૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૭૫] ૩ એસ. સી. આર. ૫૬૩ નો સંદર્ભ પેરા ૨૦ માં આપવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૩૧૫૯/૨૦૦૪.

કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હીની
અપીલ No.E/૧૩૭૦/૨૦૦૩-NB (A) ના અંતિમ આદેશ
No.૬૭૨/૨૦૦૩-NB (A) તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૦૩ માંથી.

સાથે

C. A. નંબર ૩૪૫૫/૨૦૦૪,૭૨૭૨/૨૦૦૫,૨૯૮૨-
૨૯૮૫/૨૦૦૫,૨૯૮૬/૨૦૦૫,૭૧૪૩/૨૦૦૫,૨૨૬૧/૨૦૦૬,૨૨૪૬-
૨૨૪૭/૨૦૦૮,૨૯૩૪-
૨૯૩૫/૨૦૦૮,૩૫૨૮/૨૦૦૮,૪૮૨૦/૨૦૦૮,૬૬૯૫/૨૦૦૮,૨૫૩૪/
૨૦૦૯,૨૫૩/૨૦૧૦,૮૫૪૧/૨૦૦૯,૪૪૫/૨૦૧૦,૧૩૮૨/૨૦૧૦,૨૦
૦૩-૨૦૦૪/૨૦૧૦,૨૪૩૦/૨૦૧૦,૨૩૬૩/૨૦૧૦,૭૧૭૪-
૭૧૭૫/૨૦૧૦,૪૬૯૬/૨૦૧૧,૬૯૮૪/૨૦૧૧ અને ૨૭૦૫/૨૦૧૨.

સુશ્રી પિંકી આનંદ, એ. એસ. જી., કે. રાધાકૃષ્ણન, એસ. કે. બાગરિયા, વી.

શ્રીધરન, સિનિયર એડવો., રુપેશ કુમાર, અરિજીત પ્રસાદ, રિતેશ કુમાર, શ્રીમતી રશિમ મલ્હોત્રા, બી. કૃષ્ણ પ્રસાદ, બાલેન્દુ શેખર, સુમિત તેતરવાલ, સુશ્રી સૌદામિની શર્મા, હેમંત આર્ય, સુશ્રી સ્નિધા મહેરા, સુશ્રી કીર્તિ દુઆ, મુકેશ કુમાર મારોરિયા, રમેશ સિંહ, નિખિલ ગોયલ, સુશ્રી નવીન ગોયલ (શ્રીમતી શીલા ગોયલ માટે), એસ. સુકુમારન, આનંદ સુકુમાર, ભુપેશ કુમાર પાઠક, કે. રાજુવ, શ્રીમતી મીરા માથુર, કુમાર અજિત સિંહ, એલ. બદ્રી નારાયણન, આદિત્ય ભટ્ટાચાર્ય, વિક્ટર દાસ, સુશ્રી. અપેક્ષા મહેતા, એમ. પી. દેવનાથ, જોસેફ પુક્કટ્ટ, પ્રશાંત કુમારી, દિનેશ કુમાર (મેસર્સ એપી એન્ડ જે ચેમ્બર્સ માટે), રવિંદર નારાયણ, અજય અગ્રવાલ, સુશ્રી મલ્લિકા જોશી, સુશ્રી રુચિકા સિંહ, રજત ગાવા, રાજન નારાયણ, રાજેશ કુમાર, સુશ્રી ચંદની પટેલ, એસ. નંદકુમાર, એમ. એસ. સરનકુમાર, સુશ્રી દીપિકા નંદકુમાર, સુબા સોમુ, વી. એન. રઘુપતિ, નિખિલ નૈયર, એન. સાઈ વિનોદ, ધનંજય બૈજલ, સુશ્રી સ્મૃતિ શાહ, ડિવિઝન જયકુમાર, બી. વેણુગોપાલ, કાર્તિક જિંદલ, અજિંક્ય તિવારી, રાજેન્દ્ર સિંઘવી, કે. કે. એલ. ગૌતમ, સુશ્રી અરંધતી ચક્રવર્તી, બ્રિજ ભૂષણ, વકીલો. હાજર પક્ષો માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો રંજન ગોગોઈ, જે. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

૧. પ્રથમ, હકીકતો:

સામાવાળા-મૂલ્યાંકનકર્તા ઓગળેલા અને સંકુચિત ઔદ્યોગિક વાયુઓ, પ્રવાહી ક્લોરિન અને અન્ય સંબંધિત ઉત્પાદનોના ઉત્પાદકો છે.અન્ય બે વ્યક્તિગત મૂલ્યાંકનકારો દ્વારા ઉત્પાદિત સુતરાઉ ચાર્ન અને પોસ્ટ મિક્સ કોન્સન્ટ્રેટ પણ ઇશ્યુમાં છે.આ ચીજવસ્તુઓ ગ્રાહકોને ટર્નર્સ, સિલિન્ડર, કારબોય, પેપર કોન અને એચ. ડી. પી. ઇ. બેગ, બી. આઈ. બી., પાઈપલાઈન અને કેનિસ્ટર્સમાં પૂરી પાડવામાં આવે છે, જેને વધુ સરળતાથી "કન્ટેનર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.કેટલાક કિસ્સાઓમાં ધારકો દ્વારા ગ્રાહકોને કન્ટેનર ભાડે આપવામાં આવે છે જ્યારે અન્ય કિસ્સાઓમાં ગ્રાહકો તેમના પોતાના કન્ટેનર લાવે છે.ગ્રાહકો દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ કન્ટેનર ઉપલબ્ધ કરાવવા અથવા ભરવા માટે મૂલ્યાંકનકર્તા ગ્રાહકો પાસેથી વિવિધ હેડ હેઠળ ચોક્કસ રકમ વસૂલ કરે છે, જેમ કે પેકિંગ ચાર્જ, વિયર એન્ડ ટિયર ચાર્જ, ફેસિલિટી ચાર્જ, સર્વિસ ચાર્જ, ડિલિવરી અને કલેક્શન ચાર્જ, ભાડા ચાર્જ, રિપેર અને ટેસ્ટિંગ ચાર્જ.મૂલ્યાંકનકર્તાઓ ઉપરોક્ત રકમને આનુષંગિક અથવા આનુષંગિક સાહસોમાંથી તેમની આવક તરીકે માને છે.

૨. ઉદ્ભવતો મુદ્દો એ છે કે શું કરદાતાઓ દ્વારા વસૂલવામાં આવેલા ઉપરોક્ત શુલ્કને કેન્દ્રીય આબકારી અધિનિયમ, ૧૯૪૪ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૪ની શરતો અનુસાર ૧લી જુલાઈ, ૨૦૦૦થી

અમલમાં મુકવામાં આવેલા સુધારાના સંદર્ભમાં શુલ્ક વસૂલવાના હેતુ માટે મૂલ્ય નિર્ધારણ માટે ધ્યાનમાં લેવા માટે જવાબદાર છે કે કેમ.

૩. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો વિરુદ્ધ બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ અને અન્યો (૧ (૧૯૮૪) ૧ એસ. સી. સી. ૪૬૭) અને કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, પોંડિચેરી વિરુદ્ધ એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ (૨ (૨૦૦૪) ૮ એસ. સી. સી. ૧૭૩) માં આ અદાલતના બે નિર્ણયો વચ્ચેના સંઘર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતના બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ:- ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૯ (૩ (૨૦૦૯) ૧૪ એસ. સી. સી. ૫૯૬) ના આદેશ દ્વારા મોટા ખંડપીઠ:- જવાબ આપવા માટે નીચેના પ્રશ્નોનો સંદર્ભ આપ્યો હતો:

"૧. શું સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ની કલમ ૪ (૧-૭-૨૦૦૦ ની અસર સાથે બદલવામાં આવી છે) અને કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (ડી) માં "ટ્રાન્ઝેક્શન વેલ્યુ" ની વ્યાખ્યા કાયદાની કલમ ૩ને આધિન છે?

૨. શું સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૩ અને ૪ એકબીજા સાથે જોડાયેલી હોવા છતાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કામ કરે છે અને તેનો વાસ્તવિક વ્યાપ અને વ્યાપ શું છે?

૩. શું "વ્યવહાર મૂલ્ય" ની વિભાવના કાયદાની અગાઉની કલમ ૪ (૧) (એ) ની માનવામાં આવતી સામાન્ય કિંમતની વિભાવનાથી કોઈ ભૌતિક વિચલન કરે છે?"

૪. બોમ્બે ટાયર ઈન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) અને એસર ઈન્ડિયા લિમિટેડ (સુપ્રા) ના નિર્ણયો આ અદાલતના ત્રણ માનનીય ન્યાયાધીશોની બેંચો દ્વારા આપવામાં આવ્યા હોવાથી, ઉપરોક્ત પ્રશ્નો ૩૦મી માર્ચ, ૨૦૧૬ના આદેશ દ્વારા વધુ મોટી બેંચને મોકલવામાં આવ્યા હતા.આ રીતે આપણે આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીએ છીએ.

૫. આબકારી જકાત શું છે અને જકાતની પ્રકૃતિ અને વસૂલાતના માપ વચ્ચેનો સંબંધ શું છે તે બે ચોક્કસ પ્રશ્નો છે જે વર્તમાન સંદર્ભમાં નક્કી કરવા માટે ઊભા થશે.

૬. પ્રથમ સિદ્ધાંતો પર, કોઈ વિવાદ ન હોઈ શકે.એક્સાઈઝ એ ઉત્પાદન પર અને કાયદા હેઠળ ઉત્પાદિત માલના પ્રથમ ખરીદનારને બોજ પસાર કરવા માટે હકદાર એવા ઉત્પાદક પર લાદવામાં આવતો કર છે.આબકારી જકાત ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ I ૪ (૨૦૧૬) ૬ SCC ૩૯૧ ની એન્ટ્રી ૮૪ હેઠળ બંધારણીય અધિકૃતતામાંથી વહે છે.જોકે, વસૂલાતની વસૂલાતનો તબક્કો અને તેનું માપ એ વૈધાનિક કાર્ય છે.જ્યાં સુધી આ સંબંધમાં વૈધાનિક કવાયત કાયદાકીય સત્તાની સક્ષમ કવાયત છે, ત્યાં સુધી વસૂલાતના તબક્કા અને વસૂલાતના માપ બંનેના સંદર્ભમાં કાયદાકીય ડહાપણને પ્રચલિત થવા દેવું જોઈએ.વસૂલાતના માપને તેની પ્રકૃતિ સાથે ભેળસેળ ન કરવી જોઈએ, જો કે બંને વચ્ચે કોઈ સાંઠગાંઠ હોવી જોઈએ.પરંતુ આ માપને પ્રકૃતિની કઠોરતા દ્વારા નિયંત્રિત કરી શકાતો નથી.આ અદાલતના નિર્ણયોની લાંબી કતારમાંથી ઉદ્ભવતા કાયદાના કેટલાક સ્થાયી સિદ્ધાંતો છે જેની આપણે ટૂંક સમયમાં નોંધ લઈશું.શું સમયની કસોટીનો સામનો કરનારા આ સિદ્ધાંતો પર પુનર્વિચાર કરવાની જરૂર છે કે જે વર્તમાન સંદર્ભમાં જવાબ માટે ઊભો થાય છે.

૭. આ તબક્કે, મૂળ રૂપે ઘડવામાં આવેલી અને સમયાંતરે સુધારવામાં આવેલી કલમ ૩ અને ૪ની જોગવાઈઓની ખાસ નોંધ લેવી જરૂરી બની શકે છે.

વિભાગ ૩

નાણાં અધિનિયમ ૨૦૦૦ (૨૦૦૦નો અધિનિયમ ૧૦) દ્વારા સુધારા પહેલા અમલમાં મુકાયેલી કાયદાની કલમ ૩	નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૦૦ (૨૦૦૦નો No.૧૦) ની કલમ ૯૨ દ્વારા (૧૨મી મે, ૨૦૦૦થી અમલમાં મુકવામાં આવેલ) કલમ ૩નો સંબંધિત ભાગ
૩. પ્રથમમાં ઉલ્લેખિત ફરજો વસૂલવાનું સમયપત્રક.— (૧) નિયત કરવામાં આવે તેવી રીતે વસૂલવામાં આવશે અને એકત્રિત કરવામાં આવશે, — ((ક) ભારતમાં ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત થતી તમામ એક્સાઇઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર કેન્દ્રીય એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ની પ્રથમ અનુસૂચિમાં નિર્ધારિત દરે એક્સાઇઝ ડ્યુટી;	૩. સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ની [પ્રથમ અનુસૂચિ અને બીજી અનુસૂચિ] માં નિર્દિષ્ટ ફરજો લાદવામાં આવશે.— નિયત કરવામાં આવે તેવી રીતે વસૂલવામાં આવશે અને એકત્રિત કરવામાં આવશે, — ((ક) ભારતમાં ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત થતી તમામ એક્સાઇઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર કેન્દ્રીય એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬નો ૫) ની પ્રથમ અનુસૂચિમાં નિર્ધારિત દરે

(બી).	કેન્દ્રીય મૂલ્ય વર્ધિત કર (સેનવેટ) તરીકે ઓળખાતી એક્સાઈઝની ફરજ; (બી).
-------	---

વિભાગ ૪

મૂળ રૂપે ઘડવામાં આવેલી કલમ ૪ (સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ સોલ્ટ એક્ટ, ૧૯૪૪માં),	૧૯૭૩ના સુધારા અધિનિયમ No.૨૨ દ્વારા સુધારેલ કલમ ૪	૧.૭.૨૦૦૦ ની અસર સાથે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૦૦ દ્વારા સુધારેલ કલમ ૪
ફરજના હેતુઓ માટે મૂલ્યનું નિર્ધારણ-જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ વસ્તુ વસ્તુના મૂલ્ય પર આધારિત દરે ફરજ સાથે વસૂલવામાં આવે છે, ત્યાં આવી કિંમત જથ્થાબંધ રોકડ કિંમત માનવામાં આવશે,	એક્સાઈઝ ડ્યુટી વસૂલવાના હેતુઓ માટે એક્સાઈઝેબલ માલનું મૂલ્યાંકન.-(૧) જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ, મૂલ્યના સંદર્ભમાં કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ માલ પર એક્સાઈઝની ડ્યુટી વસૂલવામાં આવે	એક્સાઈઝ ડ્યુટી વસૂલવાના હેતુઓ માટે એક્સાઈઝેબલ માલનું મૂલ્યાંકન. - (૧) જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ, કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ માલ પર તેના મૂલ્યના સંદર્ભમાં એક્સાઈઝ

જેના માટે સમાન પ્રકારની અને ગુણવત્તાવાળી વસ્તુ વેચવામાં આવે છે અથવા ઉત્પાદનના સ્થળે અને તેમાંથી તેને દૂર કરતી વખતે ડિલિવરી માટે વેચવામાં સક્ષમ હોય છે, વેપારમાં છૂટ અને પછી ફરજની રકમ સિવાય કોઈપણ ક્ષપાતમાં કોઈ ઘટાડો કર્યા વિના. ચૂકવવાપાત્ર.	છે, ત્યાં આ કલમની અન્ય જોગવાઈઓને આધિન, આવા મૂલ્યને – (ક) તેની સામાન્ય કિંમત, એટલે કે, તે કિંમત કે જેના પર કરદાતો સામાન્ય રીતે ખરીદદારને જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન દૂર કરવાના સમયે અને સ્થળે ડિલિવરી માટે વેચવામાં આવે છે, જ્યાં ખરીદનાર સંબંધિત વ્યક્તિ નથી અને કિંમત એ વેચાણ માટે એકમાત્ર વિચારણા છે:	ડ્યુટી વસૂલવામાં આવે છે, તો પછી, માલના દરેક દૂર કરવા પર, તે મૂલ્ય – ((ક) જે કિસ્સામાં કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા માલનું વેચાણ કરવામાં આવે છે, તેને હટાવવાના સમયે અને સ્થળે પહોંચાડવા માટે, કરપાત્ર વ્યક્તિ અને માલનો ખરીદનાર સંબંધિત નથી અને વેચાણ માટે કિંમત એકમાત્ર વિચારણા છે, તે વ્યવહાર મૂલ્ય છે; (બી) અન્ય કોઈ પણ કિસ્સામાં, જેમાં માલ
--	--	--

	પૂરી પાડવામાં આવેલ છે કે - ((i) આવી ચીજવસ્તુઓના જથ્થાબંધ વેપારની સામાન્ય પ્રથા અનુસાર, કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા (૨) આ કલમની ખરીદદારોના વિવિધ વર્ગોને (સંબંધિત વ્યક્તિઓ ન હોય તેવી) અલગ-અલગ કિંમતે વેચવામાં આવે તો, આવી દરેક કિંમત, ખંડ (ક) માં નિર્દિષ્ટ અન્ય સંજોગોના અસ્તિત્વને આધીન રહીને, ખરીદદારોના આવા દરેક વર્ગના સંબંધમાં આવી	વેચાયો ન હોય તે કેસનો સમાવેશ થાય છે, તેનું મૂલ્ય નિયત કરવામાં આવે તે રીતે નક્કી કરવામાં આવે. (૨) આ કલમની જોગવાઈઓ કલમ ૩ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ટેરિફ મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવી હોય તેવી કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ ચીજવસ્તુઓના સંબંધમાં લાગુ થશે નહીં. (૩) આ વિભાગના હેતુ માટે, -
--	---	--

	દરેક વસ્તુની સામાન્ય કિંમત માનવામાં આવશે. ((૨) જ્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન ઉપાડના સમયે અને સ્થળે તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળ નક્કી કરવામાં આવેલી કિંમતે અથવા આવા કોઈ કાયદા હેઠળ નક્કી કરવામાં આવેલી મહત્તમ કિંમતે વેચવામાં આવે છે, તો પછી, આ પરંતુકના ખંડ (૩) માં જે કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોય તે છતાં, આ રીતે નક્કી કરવામાં	((ક) "કરદાતો" એટલે તે વ્યક્તિ કે જે આ અધિનિયમ હેઠળ આબકારી જકાત ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે અને તેના એજન્ટનો સમાવેશ કરે છે; (બી) વ્યક્તિઓ "સંબંધિત" હોવાનું માનવામાં આવશે જો – ((i) તેઓ એકબીજા સાથે જોડાયેલા ઉપક્રમો છે; ((૨) તેઓ સંબંધીઓ છે;
--	---	---

	આવેલી કિંમત અથવા મહત્તમ કિંમત, આ રીતે વેચવામાં આવેલી ચીજવસ્તુના સંબંધમાં, તેની સામાન્ય કિંમત માનવામાં આવશે. ((૩) જ્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ એવી વ્યવસ્થા કરે છે કે સામાન્ય રીતે સંબંધિત વ્યક્તિ સિવાયના જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન તેના દ્વારા માલ વેચવામાં ન આવે, તો કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા અથવા તેના દ્વારા વેચવામાં આવતા માલની સામાન્ય કિંમત તે કિંમત માનવામાં આવશે કે જેના	((૩) તેમની વચ્ચે ખરીદનાર કરદાતાના સંબંધી અને વિતરક હોય અથવા આવા વિતરકના પેટા-વિતરક હોય; અથવા ((iv) તેઓ એટલા સંકળાયેલા છે કે તેઓ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે એકબીજાના વ્યવસાયમાં રસ ધરાવે છે.સમજૂતી.- આ કલમમાં - (i) "એકબીજા સાથે જોડાયેલા ઉપક્રમો" નો અર્થ એકાધિકાર અને પ્રતિબંધાત્મક વેપાર
--	---	---

	પર તે દૂર કરતી વખતે જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા સામાન્ય રીતે વેચવામાં આવે છે, વેપારીઓને (સંબંધિત વ્યક્તિઓ ન હોય તેવા) અથવા જ્યાં આવા માલ આવા વેપારીઓને વેચવામાં ન આવે, તો એવા વેપારીઓને (સંબંધિત વ્યક્તિઓ હોય તેવા) જેઓ છૂટક વેપારમાં માલ વેચે છે. ((ખ) આવી ચીજવસ્તુઓનું વેચાણ થયું ન હોય તે કારણોસર	વ્યવહાર અધિનિયમ, ૧૯૬૯ (૧૯૬૯નો ૬૪) ની કલમ ૨ની કલમ (જી) માં આપવામાં આવ્યો છે તેવો જ હશે; અને ((૨) "સંબંધી" નો અર્થ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬નો ૧) ની કલમ ૨ની કલમ (જી) માં આપવામાં આવ્યો છે તેવો જ હશે; (સી) "દૂર કરવાની જગ્યા" નો અર્થ થાય છે – ((i) ફેક્ટરી અથવા
--	--	--

	અથવા અન્ય કોઈ કારણસર તેની સામાન્ય કિંમત નક્કી કરી શકાતી ન હોય તો, તેની સૌથી નજીકની નક્કી કરી શકાય તેવી સમકક્ષ કિંમત નિયત કરવામાં આવે તેવી રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે. (૨) કોઈ પણ કરવેરાપાત્ર માલના સંબંધમાં, તેને દૂર કરવાના સ્થળે તેની ડિલિવરી માટેની કિંમતની જાણ ન હોય અને તેનું મૂલ્ય દૂર કરવાના સ્થળ સિવાય	અન્ય કોઈ સ્થળ અથવા ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદનની જગ્યા; ((૨) વેરહાઉસ અથવા અન્ય કોઈ સ્થળ અથવા પરિસર કે જ્યાં એક્સાઇઝેબલ માલને ડ્યુટી ચૂકવ્યા વિના જમા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય, જ્યાંથી આવી ચીજવસ્તુઓ દૂર કરવામાં આવે છે; (ડી) "વ્યવહાર મૂલ્ય" એટલે માલ માટે જ્યારે વેચવામાં આવે ત્યારે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી અથવા
--	---	---

	અન્ય સ્થળે ડિલિવરી માટેની કિંમતના સંદર્ભમાં નક્કી કરવામાં આવે, તો તેને દૂર કરવાના સ્થળથી ડિલિવરીના સ્થળ સુધી પરિવહન ખર્ચને આવી કિંમતમાંથી બાકાત રાખવામાં આવશે. (૩) આ કલમની જોગવાઈઓ કલમ ૩ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ટેરિફ મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવી હોય તેવી કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ ચીજવસ્તુઓના સંબંધમાં લાગુ થશે નહીં.	ચૂકવવાપાત્ર કિંમત, અને તેમાં કિંમત તરીકે વસૂલવામાં આવેલી રકમ ઉપરાંત, ખરીદદાર મૂલ્યાંકનકર્તાને અથવા તેના વતી, વેચાણના કારણે અથવા વેચાણના સંબંધમાં, વેચાણ સમયે અથવા અન્ય કોઈ સમયે ચૂકવવાપાત્ર હોય તેવી કોઈપણ રકમનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં જાહેરાત અથવા પ્રચાર, માર્કેટિંગ અને સંગઠનના ખર્ચ, સંગ્રહ, બાહ્ય સંચાલન, સેવા, વોરંટી, કમિશન અથવા અન્ય કોઈ બાબત માટે વસૂલવામાં આવેલી અથવા જોગવાઈ કરવા
--	--	---

	(જ) આ વિભાગના માટે વસૂલવામાં આવેલી હેતુઓ માટે – ((ક) "કરદાતો" એટલે મર્યાદિત નથી; પરંતુ તે વ્યક્તિ કે જે આ તેમાં સમાવેશ થતો નથી. અધિનિયમ હેઠળ આબકારી જકાત, આબકારી જકાત ચૂકવવા વેચાણવેરો અને અન્ય માટે જવાબદાર છે અને કરવેરાની રકમ, જો કોઈ તેના એજન્ટનો સમાવેશ હોય તો, ખરેખર કરે છે; ચૂકવવામાં આવે છે અથવા ખરેખર (બી) "દૂર કરવાની ચૂકવવાપાત્ર હોય છે. જગ્યા" નો અર્થ છે – ((i) ફેક્ટરી અથવા અન્ય કોઈ સ્થળ અથવા ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદનની જગ્યા; અથવા	માટે વસૂલવામાં આવેલી કોઈપણ રકમનો સમાવેશ થાય છે, પરંતુ તે મર્યાદિત નથી; પરંતુ તેમાં સમાવેશ થતો નથી. આબકારી જકાત, વેચાણવેરો અને અન્ય કરવેરાની રકમ, જો કોઈ હોય તો, ખરેખર ચૂકવવામાં આવે છે અથવા ખરેખર ચૂકવવાપાત્ર હોય છે.
--	---	--

	((૨) વેરહાઉસ અથવા અન્ય કોઈ સ્થળ અથવા પરિસર કે જ્યાં એક્સાઇઝેબલ માલને ડ્યુટી ચૂકવ્યા વિના જમા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય, જ્યાંથી આવી ચીજવસ્તુઓ દૂર કરવામાં આવે છે; (સી) "સંબંધિત વ્યક્તિ" એટલે એવી વ્યક્તિ કે જે કરદાતા સાથે એટલી રીતે સંકળાયેલી હોય કે તેમને એકબીજાના વ્યવસાયમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે રસ હોય અને તેમાં હોલિડિંગ	
--	---	--

	કંપની, પેટાકંપની, કરદાતા સંબંધી અને વિતરક અને આવા વિતરકના કોઈપણ પેટા-વિતરકનો સમાવેશ થાય છે. સમજૂતી.- આ કલમમાં "હોલિંગ કંપની", "પેટાકંપની" કંપની અને "સંબંધી" નો અર્થ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ જેવો જ છે; (૧૯૫૬નો ૧) (ડી) કોઈ પણ કરપાત્ર માલના સંબંધમાં "મૂલ્ય", -	
--	--	--

	(i) જ્યાં સામાનને પેક કરેલી સ્થિતિમાં દૂર કરતી વખતે પહોંચાડવામાં આવે છે, તેમાં આવા પેકિંગની કિંમતનો સમાવેશ થાય છે, સિવાય કે પેકિંગની કિંમત જે ટકાઉ પ્રકૃતિની હોય અને ખરીદનાર દ્વારા કરદાતાને પરત કરી શકાય તેવી હોય. સમજૂતી.- આ પેટા કલમમાં, "પેકિંગ" નો અર્થ એ છે કે આવરણ, કન્ટેનર, બોબિન, પિરન, સ્પૂલ, રીલ અથવા વાર્પ બીમ અથવા	
--	---	--

	અન્ય કોઈ વસ્તુ કે જેમાં અથવા જેના પર એક્સાઈઝેબલ માલ લપેટી, સમાયેલ હોય અથવા ઘા કરવામાં આવે છે; ((૨) આવી ચીજવસ્તુઓ પર ચૂકવવાપાત્ર આબકારી, વેચાણવેરો અને અન્ય કરવેરા, જો કોઈ હોય તો, તેની રકમનો સમાવેશ થતો નથી અને, જે નિયમો બનાવવામાં આવે તે નિયમોને આધિન, વેચવામાં આવેલી અથવા વેચાણ માટે કરાર કરાયેલી આવી	
--	--	--

	ચીજવસ્તુઓના સંદર્ભમાં દૂર કરતી વખતે જથ્થાબંધ વેપારની સામાન્ય પ્રથા અનુસાર વેપારમાં છૂટ (આવી છૂટ કોઈપણ ખાતા પર પરતપાત્ર નથી) આપવામાં આવે છે. (ઈ) "જથ્થાબંધ વેપાર" એટલે વેપારીઓ, ઔદ્યોગિક ગ્રાહકો, સરકાર, સ્થાનિક સત્તામંડળો અને અન્ય ખરીદદારોને વેચાણ, જેઓ અથવા જેઓ તેમની જરૂરિયાતોની ખરીદી કરે છે/છૂટક સિવાય.	
--	---	--

૮. આ તબક્કે, રાજકોષીય ન્યાયશાસ્ત્રની ચોક્કસ શાખામાં થયેલા વિકાસનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન કરવું યોગ્ય હોઈ શકે છે, જે વર્તમાન કેસોમાં વિવાદમાં છે. ધ સેન્ટ્રલ પ્રોવિન્સિસ એન્ડ બેરાર સેલ્સ ઓફ મોટર સ્પિરિટ એન્ડ લ્યુબ્રિકન્ટ્સ ટેક્સેશન એક્ટ, ૧૯૩૮ (સેન્ટ્રલ પ્રોવિન્સિસ એન્ડ બેરાર એક્ટ નં. XIV/૧૯૩૮) એ અધિનિયમ દ્વારા વ્યાખ્યાયિત દરેક છૂટક વેપારી પાસેથી વસૂલાત અને વસૂલાતને અધિકૃત કરી, મોટર સ્પિરિટ અને લ્યુબ્રિકન્ટ્સના છૂટક વેચાણ પર આવા વેચાણના મૂલ્ય પર પાંચ ટકાના દરે કર. આ વસૂલાતને પડકારવામાં આવી હતી અને ભારત સરકાર અધિનિયમ, ૧૯૩૫ (જેને ઘણીવાર "બંધારણ અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૨૩૩ હેઠળ ગવર્નર જનરલ દ્વારા કરવામાં આવેલા સંદર્ભ પર ફેડરલ કોર્ટ સમક્ષ નિર્ણય માટે શું ઊભું થયું તે પ્રશ્ન છે કે શું ઉપરોક્ત વસૂલાત બંધારણ અધિનિયમની સાતમી અનુસૂચિમાં સૂચિ- I ની એન્ટ્રી ૪૫ હેઠળ આબકારી જકાતની ફરજ હતી અથવા ઉપરોક્ત અનુસૂચિની સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૪૮ હેઠળ માલના વેચાણ પરનો કર હતો. જ્યારે સંદર્ભમાં લેવીને માલના વેચાણ પરનો કર અને તેથી પ્રાંતીય વિધાનસભાની ક્ષમતાની અંદર રાખવાનો અંતિમ જવાબ વર્તમાન મુદ્દાને કોઈ પરિણામ આપતો નથી, ત્યારે જે ચોક્કસ નોટિસની જરૂર પડી શકે છે તે એ છે કે એન્ટ્રી ૪૫ જે ફેડરલ વિધાનસભાને "તમાકુ અને

ભારતમાં ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત અન્ય ચીજવસ્તુઓ પર એક્સાઈઝની ફરજો; સિવાય" ના સંદર્ભમાં કાયદા બનાવવાની સત્તા આપે છે. તે ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ-૧ ની એન્ટ્રી ૮૪ ને અનુરૂપ છે.

૯. મુખ્ય ન્યાયાધીશ ગ્વેયર દ્વારા આપવામાં આવેલા અભિપ્રાયના કેટલાક અવતરણો (ખંડપીઠનાં તમામ ન્યાયાધીશોએ અંતિમ નિષ્કર્ષ પર સંમત થતાં પોતાના મંતવ્યો આપ્યા હતા) આબકારી જકાતની પ્રકૃતિ પર પ્રકાશ પાડશે અને તેથી તેને નીચે યાદ કરવામાં આવે છે:-

“સંઘીય કાયદાકીય સત્તા ભારતમાં ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓ પર આબકારી જકાતના સંદર્ભમાં કાયદા બનાવવા સુધી વિસ્તરે છે."ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરીમાં એક્સાઈઝ "મૂળ રૂપે એક્સાઈઝ" હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે, જે શબ્દ ડચ દ્વારા લેટ લેટિન એક્સેંસરમાંથી ટેક્સ માટે લેવામાં આવ્યો છે; આધુનિક સ્વરૂપ, જેણે પ્રારંભિક તારીખે એક્સાઈઝને બાકાત રાખ્યું હતું, દેખીતી રીતે લેટિન એક્સાઈઝરમાંથી ખોટી વ્યુત્પત્તિને કારણે તેને કાપી નાખવામાં આવ્યું હતું. શરૂઆતમાં તે ટોલ અથવા ટેક્સ માટેનો સામાન્ય શબ્દ હતો, પરંતુ ૧૭મી સદીથી તેણે યુનાઈટેડ કિંગડમમાં એક ચોક્કસ અર્થ પ્રાપ્ત કર્યો છે, જોકે હંમેશા

ચોક્કસ નથી."એક્સાઇઝ ડ્યુટી" અથવા "એક્સાઇઝ ડ્યુટી" નો પ્રાથમિક અર્થ યુનાઇટેડ કિંગડમમાં ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત વૈભવી વસ્તુઓ (જેમ કે સ્પિરિટ, બીયર અથવા તમાકુ) પરનો કર છે, અને તેનો ઉપયોગ અન્ય જગ્યાએથી દેશમાં આયાત કરવામાં આવતી વસ્તુઓ પરની કસ્ટમ્સ ડ્યુટી સાથે વિરોધાભાસમાં થાય છે.પછીની તારીખે એક્સાઇઝેબલ વસ્તુઓનું ઉત્પાદન અથવા વેચાણ કરતી વ્યક્તિઓ દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર લાઇસન્સ ફી પણ એક્સાઇઝની ફરજો તરીકે જાણીતી બની હતી; અને આ અભિવ્યક્તિ હજુ પણ પછીથી અન્ય સંખ્યાબંધ વેપાર અથવા કોલિંગમાં રોકાયેલી વ્યક્તિઓ પર મહેસૂલ, વહીવટી અથવા નિયમનકારી હેતુઓ માટે લાદવામાં આવેલી લાઇસન્સ ફી સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી.યુનાઇટેડ કિંગડમમાં મનોરંજનના સ્થળોમાં પ્રવેશ માટે ચૂકવણી પર ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટીને પણ એક્સાઇઝની ડ્યુટી કહેવામાં આવે છે; અને, સામાન્ય રીતે કહીએ તો, આ અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ તમામ ફરજો અને કરને આવરી લેવા માટે થાય છે, જે કસ્ટમ્સ અને એક્સાઇઝના કમિશનરો દ્વારા કસ્ટમ્સ અને એક્સાઇઝના કમિશનરો દ્વારા એકત્રિત અને સંચાલિત થાય છે.પરંતુ અંગ્રેજીમાં તેનો પ્રાથમિક અને મૂળભૂત અર્થ હજુ પણ કર લાદતા દેશમાં

ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત અને ઘરના વપરાશ માટે બનાવાયેલ વસ્તુઓ પર કર છે.મને સંતોષ છે કે તે ભારતમાં તેનો પ્રાથમિક અને મૂળભૂત અર્થ પાછા છે; અને કોઈએ એવું સૂચન કર્યું નથી કે એન્ટ્રી (જપ) માં તેનો બીજો કોઈ અર્થ છે.

XXXX XXX XXX

XXXX XXX XXX

...જો કરવેરા અધિનિયમની જોગવાઈ હોય તો, કોઈ વસ્તુના છૂટક વેચાણ પર પાછા આબકારી જકાત કેમ ન લાદવી જોઈએ તે સિદ્ધાંતમાં કોઈ કારણ હોઈ શકે નહીં.હંમેશા કરવેરા સત્તામંડળની કાયદાકીય ક્ષમતાને આધિન, ઘરેલું ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓ પરની ફરજ સ્પષ્ટપણે તે તબક્કે લાદવામાં આવશે જે સત્તામંડળને સૌથી અનુકૂળ અને સૌથી વધુ આકર્ષક લાગે છે, ભલે તે ગમે ત્યાં હોય; પરંતુ તે વસૂલાતની મશીનરીની બાબત છે, અને કરની આવશ્યક પ્રકૃતિને અસર કરતી નથી.આબકારી જકાતની અંતિમ ઘટના, એક લાક્ષણિક પરોક્ષ કર, હંમેશા ગ્રાહક પર હોવો જોઈએ, જે વપરાશ અથવા ખર્ચ તરીકે ચૂકવણી કરે છે; અને તે એક આબકારી જકાત તરીકે ચાલુ રહે છે, એટલે કે, ઘરે

ઉત્પાદિત અથવા ઘરે ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુઓ પરની જકાત, પછી ભલે તે કોઈ પણ તબક્કે એકત્રિત કરવામાં આવે.તેથી આબકારી જકાતની વ્યાખ્યા તેમને લાદવા માટે કાયદાકીય સત્તાની હદ નક્કી કરવામાં બહુ ઓછી મદદરૂપ છે; કારણ કે પ્રતિબંધિત કાયદાકીય સત્તા દ્વારા લાદવામાં આવેલી ફરજ વિસ્તૃત સત્તા દ્વારા લાદવામાં આવેલી ફરજથી સારમાં અલગ નથી.

પ્રાંતીય સરકાર વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આબકારી જકાત એ માત્ર ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદન પરનો કર છે અને તેથી તે પછીના કોઈ પણ તબક્કે વસૂલ કરી શકાતો નથી.ઉત્પાદન પરના કરવેરા અને ઉત્પાદિત વસ્તુ પરના કરવેરા વચ્ચે કોઈ તફાવત છે કે નહીં, આ દલીલ, ભારત સરકાર કરતાં ઓછી નથી, તે ફરજની પ્રકૃતિને તેને લાદવાની કાયદાકીય શક્તિની હદ સાથે મૂંઝવણમાં મૂકે છે.ન તો, પહેલેથી જ આપવામાં આવેલા કારણોસર, તે સંમત થવું શક્ય છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદન પછીના તબક્કે આબકારી જકાત વસૂલ કરી શકાતી નથી." (રેખાંકિત અને બોલ્ડ અમારું છે)

૧૦. મદ્રાસ પ્રાંત વિરુદ્ધ મેસર્સ બોક્કુ પાઈડન્ના એન્ડ સન્સ માં આ મુદ્દા પર વધુ

વિચારણા કરવામાં આવી હતી.નીચેનું અવલોકન સુસંગત રહેશે.

“૧૯૩૯માં એફ. સી. આર. ૧૮માં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મંતવ્યો માત્ર સલાહકારી મંતવ્યો હતા, પરંતુ અમને નથી લાગતું કે આપણે તેમને આપણા માટે ઓછા બંધનકર્તા ગણવા જોઈએ.તેથી અમે કરવેરાના કેન્દ્રીય અને પ્રાંતીય ક્ષેત્રો વચ્ચેના સામાન્ય વિભાજનને સ્વીકારીએ છીએ, જેણે બહુમતી અદાલત સમક્ષ પોતાની પ્રશંસા કરી હતી કે case.They એ સ્વીકાર્યું હતું કે 'આબકારી જકાત' અભિવ્યક્તિ વેચાણ પરના કરને સમાવવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે; પરંતુ જ્યાં વેચાણ પર કર વસૂલવા માટે અન્ય સત્તામંડળને સ્પષ્ટપણે સત્તા આપવામાં આવે છે, ત્યાં તે સ્પષ્ટ છે કે "આબકારી જકાત" ૫ એ. આઈ. આર. (૨૯) ૧૯૪૨ ફેડરલ કોર્ટ ૩૩ (મદ્રાસથી) ને તે અન્યથા સહન કરી શકે તેના કરતા વધુ પ્રતિબંધિત અર્થ આપવો આવશ્યક છે.બીજી બાજુ હકીકત એ છે કે "આબકારી જકાત" પોતે જ ખૂબ જ સામાન્ય આયાતની અભિવ્યક્તિ છે, તે "વેચાણ પર કર" અભિવ્યક્તિને તે અર્થ આપવાનો ઇનકાર કરવા માટે કોઈ કારણ નથી જે તે સામાન્ય રીતે અને કુદરતી રીતે વ્યક્ત કરશે.આ સંજોગોમાં વર્તમાન અપીલનો મુદ્દો આપણને ખૂબ જ નાના હોકાયંત્રમાં

આવેલો જણાય છે.

૧૯૩૯ના એફ. સી. આર. ૧૮ અનુસાર, બંધારણીય કાયદો ખાસ કરીને કેન્દ્રીય વિધાનસભાને જે આબકારી જકાતની ફરજો સોંપે છે, તે કરપાત્ર ચીજવસ્તુના ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદનના સંદર્ભમાં ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક પર લાદવામાં આવતી ફરજો છે.માલના વેચાણ પરનો કર, જે કાયદો ફક્ત પ્રાંતીય વિધાનસભાઓને સોંપે છે, તે માલના વેચાણના પ્રસંગે લાદવામાં આવતો કર છે.સ્પષ્ટ રીતે પ્રથમ વેચાણ પર લાદવામાં આવેલો કર વસ્તુઓના સ્વરૂપમાં ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક દ્વારા વેચાણ પરનો કર હોવો જોઈએ; પરંતુ તે વિક્રેતા પર લાદવામાં આવે છે, ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક પર નહીં.

.....જો વેચાણવેરો ચૂકવનાર કરદાતો પણ ચીજવસ્તુઓનો ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક હોય, જે કેન્દ્રીય આબકારી જકાતને આધીન હોય, તો તેમાં કોઈ શંકા નથી કે તે એક અર્થમાં ઓવરલેપિંગ હોઈ શકે છે; પરંતુ કાયદામાં કોઈ ઓવરલેપિંગ નથી.તેને જે બે કરવેરા ચૂકવવા માટે કહેવામાં આવે

છે તે આર્થિક રીતે બે અલગ અને અલગ છેતરપિંડી છે. સિદ્ધાંતમાં એવું કંઈ નથી જે કેન્દ્રીય વિધાનસભાને અસ્તિત્વમાં આવતા જ કોમોડિટી પર એક્સાઈઝ ડ્યુટી લાદવાથી અટકાવી શકે, પછી ભલે તે પછીથી તેનું શું થાય, પછી ભલે તે વેચવામાં આવે, વપરાશ કરવામાં આવે, નાશ કરવામાં આવે અથવા આપવામાં આવે. કરવેરા અધિકારી સામાન્ય રીતે આવી ફરજ લાદશે નહીં, કારણ કે જ્યારે કોમોડિટી પ્રથમ વખત ફેક્ટરીમાંથી બહાર નીકળે છે ત્યારે (મોટાભાગના એક્સાઈઝ કાયદાઓની જેમ) ડ્યુટી વસૂલવી વધુ વહીવટી રીતે વધુ અનુકૂળ છે, અને તે પણ કારણ કે ડ્યુટીનો હેતુ પરોક્ષ ફરજ બનવાનો છે જે ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદકે અંતિમ ગ્રાહકને આપવાનો છે, જે તે કરી શક્યો ન હોત જો કોમોડિટી, ઉદાહરણ તરીકે, ફેક્ટરીમાં જ નાશ પામી હોત. તે ઉત્પાદનની હકીકત છે જે ફરજને આકર્ષિત કરે છે, ભલે તે પછીથી વસૂલવામાં આવે; અને અમે સુગર એક્સાઈઝ એક્ટ તરફ ધ્યાન દોરી શકીએ છીએ જેમાં ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ફરજો માત્ર ફેક્ટરીમાંથી બહાર પાડવામાં આવતી ખાંડના સંદર્ભમાં જ નહીં પણ ફેક્ટરીમાં વપરાતી ખાંડના સંદર્ભમાં પણ ચૂકવવાપાત્ર છે. વેચાણવેરાના કિસ્સામાં, કરવેરાની જવાબદારી વેચાણના પ્રસંગે ઊભી થાય છે, અને વેચાણને ઉત્પાદન અથવા

ઉત્પાદન સાથે કોઈ જરૂરી જોડાણ નથી.ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક જ્યાં સુધી તેણે પહેલા તેનું ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદન ન કર્યું હોય ત્યાં સુધી ચોક્કસપણે તેની ચીજવસ્તુ વેચી શકતો નથી; પરંતુ તે વેચાણ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે કારણ કે તે વેચે છે અને તે ઉત્પાદન અથવા ઉત્પાદન કરે છે એટલા માટે નહીં; અને જો તે તેની ફેક્ટરીમાંથી આવતી દરેક વસ્તુ આપવાનું પસંદ કરે તો તે જવાબદારીમાંથી મુક્ત રહેશે."

૧૧. કરવેરા તરીકે આબકારી જકાતની પ્રકૃતિ અને તેની વસૂલાતના તબક્કા અંગેના પ્રારંભિક મંતવ્યો એ સ્પષ્ટ કરે છે કે જો છેતરપિંડી કોઈ વસ્તુના ઉત્પાદન પર હોય તો પણ તેની વસૂલાતનો મુદ્દો ઉત્પાદનના સમય સાથે સુસંગત હોવો જરૂરી નથી.સંગ્રહનો તબક્કો વહીવટી સુવિધાનો હોઈ શકે છે અને સામાન્ય રીતે આવી તબક્કો, સામાન્ય રીતે, વસ્તુની મંજૂરીનો તબક્કો હોય છે જ્યારે તે પ્રથમ વખત વેચાણ માટેના વેપારમાં પ્રવેશ કરે છે.કાઉન્સિલ વિ. મદ્રાસ પ્રાંત ૬ માં ગવર્નર-જનરલમાં પ્રિવી કાઉન્સિલ દ્વારા ઉપરોક્ત સ્થિતિને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું, જેમાં તે અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ હતી:

"આબકારી જકાત" શબ્દ કંઈક અંશે લવચીક છે:તેમાં કોઈ શંકા

નથી કે તેમાં પહેલા અને કદાચ અન્ય વેચાણ પરના કરને આવરી લેવામાં આવી શકે છે:યોગ્ય સંદર્ભમાં તેનો વધુ વ્યાપક અર્થ હોઈ શકે છે.આ વિષયની વિસ્તૃત ચર્ચા, જેમાંથી તેમના માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ મૂલ્યવાન સહાય મેળવી છે, તે ૧૯૩૯ એક્સીઆર ૧૮ માં ફેડરલ કોર્ટના ચુકાદામાં જોવા મળે છે.આ નિર્ણય સાથે સુસંગત રીતે, તેમના માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ અભિપ્રાય છે કે આબકારી જકાત મુખ્યત્વે ઉત્પાદિત અથવા ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુના સંદર્ભમાં ઉત્પાદક અથવા ઉત્પાદક પર લાદવામાં આવતી જકાત છે.તે માલ પરનો કર છે જે માલના વેચાણ અથવા માલના વેચાણની આવક પર નથી.અહીં ફરીથી, તેમના લોર્ડશીપ્સ બોક્સ પાઈદન્ના કેસમાં ફેડરલ કોર્ટના તર્ક અને તારણો સાથે સંપૂર્ણપણે સંમત થાય છે.બે કર, એક ઉત્પાદક પર તેના માલના સંદર્ભમાં લાદવામાં આવે છે, બીજો તેના વેચાણના સંદર્ભમાં વિક્રેતા પર, એક અર્થમાં ઓવરલેપ થઈ શકે છે, જેમ કે ત્યાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે.પરંતુ કાયદામાં કોઈ ઓવરલેપિંગ નથી.કરવેરા અલગ અને અલગ કરચોરી છે.જો હકીકતમાં તેઓ ઓવરલેપ થાય છે, તો તે એટલા માટે હોઈ શકે છે કારણ કે કરવેરા અધિકારી, આબકારી જકાત લાદતા હોય છે, ત્યારે તે જ સમયે તે જકાત લાદવાનું અનુકૂળ લાગે છે જ્યારે એક્સાઈઝેબલ

વસ્તુ તેના વેચાણના પ્રસંગે પ્રથમ વખત ફેક્ટરી અથવા વર્કશોપમાંથી બહાર નીકળે છે.પરંતુ કર વસૂલવાની તે પદ્ધતિ વહીવટનો અકસ્માત છે; તે ઉત્પાદન દ્વારા જ આકર્ષિત થતી આબકારી જકાતનો સાર નથી."

૧૨. ઉપરોક્ત મંતવ્યોને આર. સી. જલ પારસી વિરુદ્ધ ભારત સંઘના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને અન્ય એક કેસમાં જેમાં આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે જ્યારે આબકારી જકાત અનિવાર્યપણે ઉત્પાદન પરની ફરજ છે જે ગ્રાહકને આપવામાં આવે છે, ત્યારે વસૂલાતનો તબક્કો, કરવેરા અધિકારીની કાયદાકીય ક્ષમતાને આધિન, કોઈપણ તબક્કે અનુકૂળ હોઈ શકે છે, જ્યાં સુધી વસૂલાતનું સ્વરૂપ એટલે કે ઉત્પાદન પરની જકાત સંપૂર્ણપણે ખોવાઈ ન જાય.આગળ વ્યક્ત કરવામાં આવેલો મત એ હતો કે "સંગ્રહની પદ્ધતિ ફરજના સારને અસર કરતી નથી, પરંતુ માત્ર વહીવટી સગવડ માટે સંગ્રહની મશીનરી સાથે સંબંધિત છે."

૧૩. બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) નો થોડો વિગતવાર સંદર્ભ આપવા સિવાય, ઉપરોક્ત દ્રષ્ટિકોણને સતત અનુસરતા ચુકાદાઓની લાંબી પંક્તિઓને પુનરાવર્તિત કરવાની ભાગ્યે જ જરૂર પડશે, માત્ર એટલા માટે નહીં કે ઉપરોક્ત કેસમાં નિર્ણયનો સાચો ગુણોત્તર આ સંદર્ભના હેતુ માટે

સમજવો પડશે જેથી એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) સાથે કથિત સંઘર્ષનો સામનો કરી શકાય, પણ એ હકીકતને કારણે કે આ મુદ્દાના વિષયને આ અદાલતની સંપૂર્ણ અને વિગતવાર વિચારણા મળી હતી.

૧૪. બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં ટૂંક સમયમાં આ મુદ્દો મૂકવામાં આવ્યો હતો કે શું એક્સાઇઝ ડ્યુટી વસૂલવા માટે મૂલ્યાંકનક્ષમ મૂલ્યનું નિર્ધારણ માત્ર ઉત્પાદન ખર્ચ અને ઉત્પાદન નફા પર જ હોઈ શકે છે.એ. કે. રોય અને અનધર વિ. વોલ્ટાસ લિમિટેડ ૮ કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને આ અદાલત સમક્ષ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, વસૂલાતના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને આ પગલાંને ત્યાં પ્રતિબંધિત કરવા જોઈએ."કરવેરાની વસૂલાત તેની પ્રકૃતિ દ્વારા વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે, જ્યારે કરવેરાના માપનું મૂલ્યાંકન તેના પોતાના ધોરણ દ્વારા થઈ શકે છે" એવું માનવા માટે ઉપર ઉલ્લેખિત ઉદાહરણો સહિત ઉદાહરણોની લાંબી લાઈનનો ઉલ્લેખ કરીને આ દલીલને નકારી કાઢવામાં આવી હતી.તે સાચું છે કે વસૂલાતના માપદંડ તરીકે અપનાવવામાં આવેલું ધોરણ કરની પ્રકૃતિ સૂચવી શકે છે પરંતુ તે જરૂરી નથી કે તે તેને નિર્ધારિત કરે."બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં વધુ દ્રષ્ટિકોણ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે કે માત્ર ઉત્પાદન માલ પર એક્સાઇઝ એ લેવી છે, તેથી લેવીના હેતુ માટે એક્સાઇઝેબલ વસ્તુનું મૂલ્ય માત્ર ઉત્પાદન ખર્ચ અને ઉત્પાદન નફો સુધી મર્યાદિત ન હોઈ શકે.આ અદાલતે એવું

માન્યું હતું કે "વસૂલાતનું માપ નક્કી કરવાના હેતુસર સંદર્ભનું વ્યાપક ધોરણ અપનાવવામાં આવી શકે છે.કોઈપણ ધોરણ કે જે લેવીના આવશ્યક સ્વરૂપ સાથે જોડાણ જાળવી રાખે છે તેને લેવીના માપનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે માન્ય આધાર તરીકે ગણી શકાય."

૧૫. મૂળ રૂપે અધિનિયમિત અધિનિયમની કલમ જનું વાંચન; ૧૯૭૩ના સુધારા દ્વારા સુધારેલ; અને ૨૦૦૦ના સુધારા દ્વારા વધુ સુધારેલ તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવશે કે એડ વેલોરમ ડ્યુટી વસૂલવાના હેતુઓ માટે વસ્તુનું મૂલ્ય ભાવ એટલે કે કિંમતના સંદર્ભમાં હતું. ૨૦૦૦ના સુધારા પહેલા 'સામાન્ય કિંમત' અને ત્યારબાદ 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ના સંદર્ભમાં જેને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે (પહેલેથી જ કાઢવામાં આવ્યું છે) જેનો અર્થ થાય છે "માલ માટે ખરેખર ચૂકવવામાં આવેલી અથવા ચૂકવવાપાત્ર કિંમત, જ્યારે વેચવામાં આવે છે, અને તેમાં કિંમત તરીકે વસૂલવામાં આવેલી રકમ ઉપરાંતનો સમાવેશ થાય છે".

૧૬. લેવીના હેતુ માટેનું માપ, તેથી, અનિવાર્યપણે વ્યવહારના સંદર્ભમાં વસૂલવામાં આવતી કિંમત છે જે જરૂરી રીતે હાથની લંબાઈ પર હોવી જોઈએ.સમાવિષ્ટો અને ઉમેરાઓ કે જે વસ્તુના મૂલ્યને તેની મંજૂરી સુધી સમૃદ્ધ બનાવે છે તે કિંમતમાં સ્વીકાર્ય વધારા છે જે જૂની કલમ ૪ (૨૦૦૦ પહેલાં) હેઠળ 'મૂલ્ય' તેમજ ૧.૭.૨૦૦૦ થી અસરકારક સુધારેલા વિભાગ હેઠળ

'વ્યવહાર મૂલ્ય' નક્કી કરવા માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં જૂના કાયદા હેઠળ આવા ઉમેરાઓને ન્યાયિક રીતે સ્વીકાર્ય હેરવવામાં આવ્યા હોવા છતાં ૨૦૦૦માં કરવામાં આવેલા સુધારા દ્વારા આ જ મથકોને વૈધાનિક રીતે અંકિત કરવામાં આવ્યા છે.

૧૭. ઉત્પાદિત ચીજવસ્તુ માટે ચૂકવવાપાત્ર આબકારી જકાતના જથ્થાની ગણતરી માટે મૂલ્ય/વ્યવહાર મૂલ્ય નક્કી કરવા માટે જ્યારે વસ્તુ વેપારના પ્રવાહમાં પ્રવેશે છે તે તબક્કે વસૂલવામાં આવતી કિંમત લેવીના આવશ્યક સ્વરૂપ અથવા પ્રકૃતિ સાથે સંઘર્ષમાં આવતી નથી.માપ એ મૂલ્ય છે અને મૂલ્ય કિંમત સાથે સંબંધિત છે.મંજૂરીના તબક્કે વસૂલવામાં આવતી કિંમત, ઉત્પાદન ખર્ચ અને ઉત્પાદન નફો ઉપરાંત, ચોક્કસ મૂલ્ય સંવર્ધન અને સમાવેશનો સમાવેશ કરી શકે છે જે ઉત્પાદનના મૂલ્યને સમૃદ્ધ બનાવે છે જેથી તેને વેચાણ માટે યોગ્ય બનાવી શકાય અથવા આવા વેચાણને સરળ બનાવી શકાય.આ તબક્કે, ઇમ્પોસ્ટને વેચાણ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી.ઇમ્પોસ્ટ ઉત્પાદન પર છે.પરંતુ તે પ્રથમ વેચાણના તબક્કા સુધીનું મૂલ્ય છે જે માપ તરીકે લેવામાં આવે છે.આમ કરવાથી વસૂલાતની પ્રકૃતિ અને સ્વરૂપ અને અપનાવવામાં આવેલા પગલાં વચ્ચે કોઈ વિસંગતતા નથી આવતી.

૧૮. બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં મૂલ્યાંકનકર્તાઓ વતી

રજૂ કરવામાં આવેલી ચોક્કસ દલીલ પર (સુપ્રા) પાસાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હતું કે નીચેની શરતોમાં વેચાણ કિંમતમાંથી નીચેના હેડ હેઠળ કપાત કરવી જોઈએ:

“૪૮. હવે આપણે આ પ્રશ્ન તરફ આગળ વધીએ છીએ કે શું ઉત્પાદન પછીના કોઈપણ ખર્ચને કિંમતમાંથી કપાતપાત્ર ગણવામાં આવે છે જ્યારે એક્સાઈઝેબલ વસ્તુનું "મૂલ્ય" નક્કી કરવામાં આવે છે. જૂની કલમ ૪ તેના સ્પષ્ટીકરણ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવી છે કે તે કલમ હેઠળ કોઈ પણ વસ્તુની કિંમત નક્કી કરવામાં વેપારમાં છૂટ અને ફેક્ટરી અથવા ઉપરોક્ત અન્ય પરિસરમાંથી શુલ્ક સાથે વસૂલવામાં આવતી વસ્તુને દૂર કરતી વખતે ચૂકવવાપાત્ર ફરજની રકમ સિવાય કોઈ ઘટાડો અથવા કપાતની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. નવી કલમ ૪ પેટા-કલમ (૨) દ્વારા જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં દૂર કરવાના સ્થળે ડિલિવરી માટે એક્સાઈઝેબલ માલની કિંમત જાણીતી નથી અને મૂલ્ય દૂર કરવાના સ્થળ સિવાય અન્ય સ્થળે ડિલિવરી માટેની કિંમતના સંદર્ભમાં નક્કી કરવામાં આવે છે, ત્યાં દૂર કરવાના સ્થળથી ડિલિવરીના સ્થળ સુધી પરિવહન ખર્ચને આવી કિંમતમાંથી બાકાત રાખવો પડશે. નવી કલમ ૪માં પેટા-કલમ (૪) (ડી) (ii) પણ સામેલ છે, જે જાહેર કરે છે કે કોઈપણ એક્સાઈઝેબલ માલના સંબંધમાં "મૂલ્ય" અભિવ્યક્તિમાં, આવી ચીજવસ્તુઓ પર ચૂકવવાપાત્ર એક્સાઈઝ, વેચાણ વેરો અને અન્ય કરવેરાની રકમ, જો કોઈ હોય તો, તેનો સમાવેશ થતો

નથી અને, જે નિયમો બનાવવામાં આવે તે નિયમોને આધિન, વેચવામાં આવેલી અથવા વેચાણ માટે કરાર કરવામાં આવેલી આવી ચીજવસ્તુઓના સંબંધમાં દૂર કરતી વખતે જથ્થાબંધ વેપારની સામાન્ય પ્રથા અનુસાર વેપારમાં છૂટ (આવી છૂટ કોઈપણ ખાતા પર પરતપાત્ર નથી) ની મંજૂરી આપવામાં આવે છે. હવે આ સ્પષ્ટ જોગવાઈઓ છે જે સ્પષ્ટ રીતે ખર્ચની અમુક વસ્તુઓની કિંમતમાંથી કપાતની જોગવાઈ કરે છે. પરંતુ મૂલ્યાંકનકારોના વિદ્વાન વકીલ દલીલ કરે છે કે આ રીતે નિર્દિષ્ટ કરેલા મુખ્ય મુદ્દાઓ ઉપરાંત વિભાગનું યોગ્ય નિર્માણ ઉત્પાદન પછીના ખર્ચની અન્ય શ્રેણીઓની કપાતને પ્રતિબંધિત કરતું નથી. એવી પણ વિનંતી કરવામાં આવે છે કે જો કે નવી કલમ ૪ (૪) (ડી) (આઈ) જાહેર કરે છે કે એક્સાઈઝેબલ વસ્તુના "મૂલ્ય" ની ગણતરીમાં, પેકિંગની કિંમતનો સમાવેશ કરવામાં આવશે, આ જોગવાઈને પ્રાથમિક પેકિંગ સુધી મર્યાદિત ગણવી જોઈએ અને ગોણ પેકિંગ સુધી વિસ્તૃત ન હોવી જોઈએ. જે મુખ્ય મુદ્દાઓ હેઠળ કપાતનો દાવો કરવામાં આવે છે તે નીચે વિગતવાર છે:

(૧) સંગ્રહ ખર્ચ.

(૨) માલવહન અથવા અન્ય પરિવહન ખર્ચ, પછી ભલે તે ચોક્કસ હોય અથવા સમાન હોય.

(૩) બાહ્ય હેન્ડલિંગ ચાર્જ, પછી ભલે તે ચોક્કસ હોય કે સમાન હોય.

- (જ) ઇન્વેન્ટરી પરનું વ્યાજ (મંજૂરી પછી ઉત્પાદક દ્વારા વહન કરાયેલ શેર).
- (પ) ખરીદનારને ડિલિવરી કર્યા પછી અન્ય સેવાઓ માટેનો ચાર્જ.
- (ડ) માલ પછીનો વીમો ફેક્ટરીના દરવાજામાંથી નીકળી ગયો છે.
- (ડ) પેકિંગ ચાર્જ.
- (લ) જાહેરાત અને પ્રચાર ખર્ચ સહિત માર્કેટિંગ અને વેચાણ સંસ્થાના ખર્ચ.
- (રેખાંકિત કરવું આપણું છે)

૧૯. ઉપરોક્ત પ્રશ્નનો જવાબ આ રીતે આપવામાં આવ્યો હતો –

“૫૦. હવે આપણે દાવાની તપાસ કરીશું.તે સ્પષ્ટ છે કે "મૂલ્ય" નક્કી કરવાના હેતુ માટે, વ્યાપક રીતે કહીએ તો જૂની કલમ ૪ (એ) અને નવી કલમ ૪ (૧) (એ) બંને વસ્તુના જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન વેચાણ માટેની કિંમતની વાત કરે છે.જ્યાં જૂની કલમ ૪ (એ) હેઠળ અથવા નવી કલમ ૪ (૧) (એ) હેઠળ ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલી કિંમત નક્કી કરી શકાતી નથી, ત્યાં કિંમત જૂની કલમ ૪ (બી) અથવા નવી કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ નક્કી કરવામાં આવે છે.હવે, વસ્તુની કિંમત તેના મૂલ્ય સાથે સંબંધિત છે (સામાન્ય અર્થમાં આ શબ્દનો ઉપયોગ કરીને), અને તે મૂલ્યમાં ઘણા ઘટકો રેડવામાં આવ્યા છે, જેમાં તેના મૂલ્યને સમૃદ્ધ બનાવ્યું છે અને વસ્તુને વેપારમાં તેની વેચાણક્ષમતા

આપી છે.તેથી, વેચાણની તારીખ સુધી તેના મૂલ્યમાં ફાળો આપનારા અનેક પરિબલોને કારણે થયેલા ખર્ચ, જે દેખીતી રીતે ડિલિવરીની તારીખ હશે, તે સામેલ કરવા માટે જવાબદાર છે.પરિણામે, જ્યાં વેચાણ ફેક્ટરીના દ્વાર પર થાય છે, ત્યાં સંગ્રહ ખર્ચ, બાહ્ય સંચાલન ખર્ચ, ઇન્વેન્ટરી પરનું વ્યાજ (મંજૂરી પછી ઉત્પાદક દ્વારા વહન કરાયેલ સ્ટોક), ખરીદદારને વિતરણ પછીની અન્ય સેવાઓ માટેના ખર્ચ, એટલે કે વેચાણ પછીની સેવા અને જાહેરાત ખર્ચ સહિત માર્કેટિંગ અને વેચાણ સંસ્થાના ખર્ચને કારણે વિતરણની તારીખ સુધી કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચમાં કપાત કરી શકાતી નથી.એ નોંધવામાં આવશે કે જાહેરાત ખર્ચ, માર્કેટિંગ અને વેચાણ સંસ્થાના ખર્ચ અને વેચાણ પછીની સેવા વસ્તુની વેચાણક્ષમતાને પ્રોત્સાહન આપે છે અને વેપારમાં તેના મૂલ્યમાં પ્રવેશ કરે છે.જ્યાં જથ્થાબંધ વેપાર દરમિયાન વેચાણ તેની વેચાણ સંસ્થા દ્વારા ફેક્ટરી ગેટની બહારના સ્થળે અથવા સ્થળોએ કરવામાં આવે છે, ત્યાં ઉપરોક્ત હેડ હેઠળ ડિલિવરીની તારીખ સુધી કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચને તે જ આધારો પર બાદ કરી શકાતો નથી.પરંતુ કરપાત્ર વસ્તુને ફેક્ટરીના દ્વારથી તે સ્થળ અથવા જ્યાં વેચવામાં આવે છે ત્યાં પરિવહનના ખર્ચને કારણે કરપાત્ર વ્યક્તિ કપાતનો હકદાર રહેશે.પરિવહનના ખર્ચમાં ફેક્ટરીના દ્વારથી ડિલિવરીના સ્થળ અથવા સ્થળોએ માલસામાનના પરિવહન માટેના નૂર પરના વીમાનો ખર્ચ સામેલ હશે.” (રેખાંકિત કરવું આપણું છે)

૨૦. બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં આ અદાલત દ્વારા

લેવામાં આવેલા (સુપ્રા) ઢ્રષ્ટિકોણ સાથે અમને કોઈ પણ પ્રકારની અસંમતિ માટે કોઈ જગ્યા મળતી નથી.તે ફેડરલ કોર્ટ અને પ્રિવી કાઉન્સિલ ઇન સેન્ટ્રલ પ્રોવિન્સિસ એન્ડ બેરાર (સુપ્રા), બોહુ પાઈદન્ના (સુપ્રા) અને મદ્રાસ પ્રોવિન્સ (સુપ્રા) દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણય અને ત્યારબાદ વોલ્ટાસ લિમિટેડ (સુપ્રા) અને એટિક ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિ. ના નિર્ણય સહિત અનુગામી નિર્ણયો સાથે સુસંગત મત છે. એચ. એચ. દેવા, આસિસ્ટન્ટ.સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કલેક્ટર અને અન્ય જેનો સાચો હેતુ બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં સમજાવવામાં આવ્યો હતો.ઉપરોક્ત બંને મંતવ્યોને એ અર્થમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા કે તેમાંથી કોઈ પણ એવી કોઈ દરખાસ્ત રજૂ કરતું નથી કે આબકારી જકાત માત્ર ઉત્પાદન ખર્ચ અને માત્ર ઉત્પાદન નફો પર જ લાદવામાં આવી શકે.

૨૧. આ તબક્કે, કલમ ૩ માં "તમામ એક્સાઈઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર એક્સાઈઝની ડ્યુટી" શબ્દોને "તમામ એક્સાઈઝેબલ ચીજવસ્તુઓ પર સેન્ટ્રલ વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ (સેનવેટ) તરીકે ઓળખાતી એક્સાઈઝની ડ્યુટી" દ્વારા બદલીને સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.આ કાયદામાં કલમ ૩નો સુધારો માત્ર ઉત્પાદનના દરેક તબક્કે માલ અને સેવાઓના મૂલ્યમાં વધારા પર કર વસૂલવાની બદલાયેલી વિભાવનાની આવશ્યકતાઓને જ સામેલ કરતું નથી, પરંતુ બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં ૯ (૧૯૭૫) ૧ એસ.

સી. સી. ૪૯૯માં ઉત્પાદન ખર્ચ અને ઉત્પાદન નફામાં ન્યાયિક રીતે સ્વીકાર્ય વધારા તરીકે ગણવામાં આવતા કાયદામાં પણ સામેલ કરે છે.કલમ ૩ ની જોગવાઈઓમાં અંતર્ગત મૂલ્ય વર્ધિત કરવેરાના ખ્યાલની રજૂઆત દ્વારા આ મૂળભૂત ફેરફાર ખરેખર કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ડી) દ્વારા વ્યાખ્યાયિત 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ની વ્યાખ્યામાં પ્રતિબિંબિત થાય છે, ઉપરાંત બોમ્બે ટાચર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં જે સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્ય હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું તેનો સમાવેશ કરે છે.કલમ ૪ (૩) (ડી), આમ, 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જેમાં ખાસ કરીને ઉત્પાદિત વસ્તુમાં તેની મંજૂરી પહેલાં કરવામાં આવેલા તમામ મૂલ્ય વધારાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે લેવીના હેતુ માટે વસૂલવામાં આવતા સ્વીકાર્ય વધારા તરીકે છે.

૨૨. આ આપણને એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ (સુપ્રા) માં આ અદાલતના નિર્ણયની વિચારણા પર લાવશે.વિગતોએ આપણને અટકાવવાની જરૂર નથી.સોફ્ટવેર કે જે શુલ્ક મુક્ત વસ્તુઓ હતી અને સોફ્ટવેર તરીકે વ્યવહાર કરી શકાતી હતી તેને કમ્પ્યુટર હાર્ડવેર સાથે જોડવામાં આવી હતી જે મંજૂરીના હેતુઓ માટે કરપાત્ર વસ્તુ હતી.મહેસૂલ વિભાગે કમ્પ્યુટરના સંદર્ભમાં 'વ્યવહાર મૂલ્ય' નક્કી કરવાના હેતુઓ માટે કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેરના મૂલ્યને ધ્યાનમાં લેવાની માંગ કરી હતી.આ અદાલતે મહેસૂલના વલણને નકારી કાઢ્યું હતું અને એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે જ્યારે સોફ્ટવેર એક અલગ વસ્તુ તરીકે ફરજિયાત

ન હોય ત્યારે કમ્પ્યુટરની હાર્ડ-ડિસ્કમાં તેનો સમાવેશ સોફ્ટવેરની ફરજિયાત જવાબદારીમાં ફેરફાર કરી શકતો નથી જેથી કરવેરા વસૂલવાના હેતુ માટે સોફ્ટવેરની કિંમત/મૂલ્ય ઉમેરવાની મંજૂરી મળે.ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં જ એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ (સુપ્રા) માં આ અદાલતના નિર્ણયને સમજવો પડશે.કાયદાની કલમ ૪ (૩) (ડી) માં વ્યાખ્યાયિત 'વ્યવહાર મૂલ્ય' એ કાયદાની કલમ ૩ માં સમાવિષ્ટ ચાર્જની જોગવાઈઓને આધિન રહેશે તેવી અસર માટે તેના ફક્ત ૮૪ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને એવી પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં જોવામાં આવશે કે જ્યાં સંયુક્ત વસ્તુના વ્યવહાર મૂલ્યના નિર્ધારણના હેતુથી બિન-કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યમાં કરપાત્ર વસ્તુના મૂલ્યમાં વધારો કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.આ એક મર્યાદિત સંદર્ભ છે જેમાં કાયદાની કલમ ૩ની કલમ ૪ (૩) (ડી) ની તાબેદારી વ્યક્ત કરવામાં આવી હતી અને તેને સમજવી પડશે.જો એમ સમજીએ તો, એસર ઇન્ડિયા લિમિટેડ (સુપ્રા) ના ફક્ત ૮૪ માં વ્યક્ત કરેલા મંતવ્યોને બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના નિર્ણય સાથે કેવી રીતે વિરોધાભાસી ગણી શકાય તે આપણે જોઈ શકતા નથી.

૨૩. તદનુસાર, અમે આ સંદર્ભનો જવાબ એમ કહીને આપીએ છીએ કે કાયદાની કલમ ૪ માં ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલી વસૂલાતનું માપ વસૂલાતની પ્રકૃતિ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવશે નહીં.જ્યાં સુધી માપ અને લેવીની પ્રકૃતિ

વચ્ચે વાજબી જોડાણ સ્પષ્ટ છે ત્યાં સુધી કલમ ૩ અને ૪ બંને ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ તેમના સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં કામ કરશે. બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં વ્યક્ત કરેલો મત આ સંબંધમાં કાયદાનું સાચું નિરૂપણ છે. વધુમાં, અમારું માનવું છે કે સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૦૦ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી કલમ ૪ (૩) (ડી) માં વ્યાખ્યાયિત "વ્યવહાર મૂલ્ય", બોમ્બે ટાયર ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં માન્ય ગણવામાં આવેલી જૂની કલમ ૪ હેઠળ 'સામાન્ય કિંમત' માં વધારાઓને વૈધાનિક રીતે સામેલ કરે છે, ઉપરાંત ૨૦૦૦ ના સુધારા દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૩ માં રજૂ કરાયેલ આબકારી જકાતના બદલાયેલા વર્ણનને અસર કરે છે. હકીકતમાં, અમારો મત છે કે 'વ્યવહાર મૂલ્ય' ની વૈધાનિક વિભાવના અને 'સામાન્ય કિંમત' ના ન્યાયિક રીતે વિકસિત અર્થમાં કોઈ સ્પષ્ટ તફાવત નથી.

૨૪. ઉપરોક્ત જવાબો આપણા અભિપ્રાય માટે ઉદ્દેશિત ત્રણેય પ્રશ્નોમાં ખાસ કરીને ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓને સમજશે.

અંકિત જ્ઞાન

ઉદ્દેશિત પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.